

Ottetimersdagens gjennomførelse

Taler

Arnold Hazeland

Dato

27 juli 1901

Sted

Kristiania

Omstendigheter

Arbeiderpartiets landsmøte

- 1 I en aarrekke har arbeidere nu demonstreret for 8-timersdagen. Men bortset fra
et par forsøg med 8 timers dag i enkelte af statens virksomheder, har man endnu
ikke gjort noget positivt skridt for at faa 8 timers dagen gennemført. Partistyret
finder imidlertid, at tiden nu er inde til at lægge en mere bestemt plan for
5 gennemførelsen af denne reform, og har derfor anmodet mig om at gjøre
udkast til en lov om emnet.

- Naturligvis maa partiet, naar det skal gaa til at foreslaa en lov om 8 timers dag,
strax ta sigte paa enhver art af kropsligt arbejde i andenmands tjeneste. Men
10 samtidig kan vi ikke lukke øinene for, at gennemførelsen med ét flag, i et enkelt
land, for enhver art af arbejde, vilde komme til at støde paa meget store, for ikke
at si uovervindelige vanskeligheder.

- En større forkortelse af arbeidstiden vil jo i mange virksomheder nødvendiggjøre
15 en forandret arbeidsmaade, og vel ogsaa et hurtigere arbeidstempo; og det er
aldeles ikke sagt, at man i alle brancher over det hele land er forberedt paa en
saadan forandring strax. Jordbrugsarbeidet er vel f. ex. endnu ikke, ialfald i sin
helhed, modent for 8 timers dagen.

- 20 Paa den anden side er der jo mange virksomheder som arbeider under trykket af
udenlandsk konkurrence. Og hvis man i de brancher indførte 8 timers dagen, og
det saa viste sig, at produktionen derved gikk ned, saa maatte man jo være
forberedt paa en lønsreduktion, hvis man ikke vilde gjøre vedkommende
industri konkurraenceudygtig overfor udlandet - hvad der ialfald for en tid vilde
25 bli verre, end om arbeidstiden fremdeles var blit som den var.

Hvor spørsmålet om 8 timers dagen har været under overveielse, der har man,

30 saavidt jeg ved, altid været enige om, at en saapas stor reduktion af arbeidstiden
som ned til 8 timer, den maa tages fagvis. Og spørgsmaalet om dens
gjennemførelse i det enkelte fag bør først og fremst bero paa en afstemning
blandt de interesserede arbeidere selv.

35 Dernæst har man ogsaa været enig om, at den stedlige udstrækning af en saadan
nedsettelse af arbeidstiden maa bli et særskilt spørgsmaal. Der er jo nemlig ganske
vist virksomheder, hvor man meget vel kan gennemføre 8 timers dagen paa et
enkelt sted, f. ex. i en enkelt by, uden at man derfor samtidig behøver at
gjennemføre den i andre byer. Saaledes f. ex. er murer- og bygningshaandværket
og flere andre lignende virksomheder, som ikke konkurrerer med de tilsvarende
40 virksomheder i andre byer. Men der er andre virksomheder, hvor det ikke vel
gaar an at indføre 8 timers dagen paa ét sted, uden samtidig at indføre den
ialfald paa andre nærliggende steder, hvor den samme virksomhed drives.
Teglværkerne i Kristiania og omegn konkurrerer jo f. ex. med teglværkerne i
Sarpsborg, Fredrikstad og flere andre steder i det søndenfjeldske Norge, og det
45 vilde derfor i denne branche bli nødvendigt at indføre 8 timers dagen samtidig
for hele det søndenfjeldske Norge. Det samme er jo ogsaa tilfældet med trævare-
og metalindustrierne og andre lignende industrier. Og endelig er der
virksomheder, hvor det vil være det naturlige at 8 timers dagen, naar den skal
indføres, indføres paa en gang for det hele land. Saaledes f. ex. jernbanearbeider,
50 der udføres for den samme arbeidsherre og under lige vilkaar overalt i landet.

Beslutningen om 8 timers arbeidsdag bør altsaa kunne gjøres gjældende, enten
for en enkelt kommune, eller for en større landsdel (f. ex. for det søndenfjeldske,
oplandske, vestenfjeldske eller nordenfjeldske distrikt), eller endelig for det hele
55 land.

Hvis normalarbeidsdagen i et fag indføres for en enkelt kommune, bør
kommunestyret være den myndighed som faar med tingen at gjøre. Indføres
den derimod for en større landsdel eller for det hele land, saa bør det være
60 vedkommende regjeringsdepartement eller regjeringen i sin helhed, som træffer
bestemmelse derom.

I det øieblik at reformens gennemførelse bygges paa afstemning blandt de
interesserede arbeidere, saa bør naturligvis retten til at foranstalte saadan
65 afstemning tillægges arbeidernes egne faglige organisationer. I fag, som har
dannet landsforbund, har jeg tænkt mig at retten hertil skulde tillægges

forbundsstyret, som da samtidig skulde bestemme, hvorvidt der skal afstemmes for en enkelt kommune, for en afgrænset landsdel, eller for det hele land under et. I fag som endnu ikke har dannet landsforbund, bør hver enkelt lokalforening ha ret til at forlange afstemning. Og blir der saa mellem disse foreninger dissens om, hvorvidt afstemningen skal ske kommunevis, distriktsvis eller landsvis, da faar det overlades til vedkommende offentlige myndighed at afgjøre det spørgsmaal.

Ved siden heraf mener jeg, at ogsaa landsmyndigheden, eller for den enkelte kommune kommunestyret, bør ha anledning til at sætte saadan afstemning i gang.

Naar under en saadan afstemning en flerhed af arbeiderne har udtalt sig for en nedsættelse af arbejdstiden til 8 timer, saa mener jeg det vil være rigtigst og klogest, at vedkommende myndighed ogsaa indhenter en erklæring fra arbejdsgiverne i det fag, som berøres af den foretagne afstemning. Og hvis flere end halvparten af dem udtaler sig for den af arbeiderne vedtagne nedsættelse af arbejdstiden, saa bør dermed tingen være afgjort. Udtaler derimod arbejdsgivernes flertal sig imod arbeidernes resolution, saa mener jeg man bør bli staaende ved en bestemmelse om, at afgjørelsen overlades til vedkommende offentlige myndighed (kommunestyret eller vedkommende departement).

Dette at afgjørelsen i sidstnævnte tilfælde overlades til den offentlige myndighed, er ogsaa hvad man har tænkt andre steder, hvor denne sag har været under behandling. Det saakaldte fabiske selskab i England - et socialdemokratisk selskab som har udgit en række skrifter af socialdemokratisk indhold - udarbejdede saaledes for flere aar siden et lovforslag til gennemførelse af 8 timers dagen, bygget paa afstemning blant arbeiderne. Og i det forslag blev man staaende ved at overlade afgjørelsen til den offentlige myndighed. Mit forslag afviger fra det engelske forslag derved, at jeg foreslaar tingen endelig afgjort, hvis flertallet af arbejdsgiverne gaar med.

Disse afstemninger blant arbeiderne vil jo ikke kræve store udgifter. Men da det er nødvendigt at de foregaar under offentlig kontrol, og da det her gjælder samfundsspørgsmaal af stor rækkevidde, saa er det naturligt, at udgifterne afholdes af vedkommende offentlige kasse, henholdsvis statskassen eller kommunekassen. Og det vil derfor være nødvendigt, at man begrænser adgangen til at forlange afstemningen saaledes, at de ikke kommer til at

gentages for ofte. Der maa sættes et vist tidsrum, inden hvilket ny afstemning ikke kan forlanges - - jeg har tænkt mig man kunde sætte dette tidsrum til 3 aar.

110 Desuden vil man i en lov som denne trænge en regel om undtagelser.
Fabriktilsynsloven har i sin § 26 opstillet nogle undtagelser fra sine almindelige
bestemmelser om arbejdstiden for unge mennesker. "Naar
naturomstændigheder, ulykkeshændelser eller andre uberegnelige begivenheder
har forstyrret et enkelt anlægs regelmæssige drift, eller udsætter driften for at
115 forstyrres, kan, paa derom indgit andragende, den daglige arbejdstid for unge
mennesker tillades forlænget for et kortere tidsrum." Videre kan en saadan
forlængelse ske uden at spørge tilsynet, naar det gjælder uopsættelige
reparationer eller redning af menneskeliv, og forøvrigt ogsaa for de første 2
døgn. Dog maa det strax meldes til tilsynet. Lignende undtagelsesbestemmelser
120 maatte vi ha med i denne lov her.

Derimod behøver vi ikke i denne lov fabriktilsynslovens bestemmelse om at
tilladelse til forlænget arbejdstid ved almindelige forskrifter kan meddeles
bedrifter, for hvilke det er særegt, at der i dem til sine tider arbejdes længere end
125 sædvanlig. Afstemningen foragaar jo nemlig altid fagvis.

Tilslut maa vi i loven ha en straffebestemmelse for overtrædelse af bestemmelser
om arbejdstiden, vedtagne efter denne lov. Og jeg er da blit staaende ved
straffebestemmelsen i fabriktilsynslovens § 39, om bøder fra fem til tusen
130 kroner.

Ligeledes bør fabriktilsynslovens bestemmelse i dens § 46 optages her:
"Ovetrædelse af denne lovs bestemmelser paaatales efter de for politisager givne
regler."
135

Paa grundlag af disse betragtninger har jeg da gjort følgende udkast til "Lov om
arbejdstidens begrænsning".

§ 1. Begrænsning af arbejdstiden i henhold til nærværende lov kan finde sted
140 enten for det hele land eller distriktsvis (f. ex. søndenfjeldske, oplandske,
vestenfjeldske, nordenfjeldske distrikt) eller for de enkelte by- eller
landskommuner.

§ 2. Bestemmelse om arbejdstidens begrænsning i et fag for det hele land eller et distrikt træffes af vedkommende regjeringsdepartement (kongen). Gjælder begrænsningen alene et herred eller en by, træffes bestemmelsen af
150 vedkommende kommunestyre.

§ 3. Begrænsning af arbejdstiden i henhold til foregaaende paragraf kan finde sted naar flertallet af arbejdere i faget som deraf vil berøres, har udtalt sig for bestemmelsen. Forinden nogen beslutning fattes, indhentes erklæring fra de
155 arbejdsgivere som deraf vil berøres. Udtaler ogsaa flertallet af dem sig for begrænsningen, er denne dermed endelig fastslaaet.

§ 4. I fag, der har dannet landsforbund, foregaar afstemning blant fagets arbejdere efter anmodning af landsforbundets styre, der samtidig bestemmer,
160 hvorvidt afstemningen skal finde sted under et for det hele land, distriktsvis eller særskilt for en enkelt eller flere enkelte kommuner. Er i faget ikke dannet landsforbund, kan afstemning forlanges af enhver lokal forening. Er der mellem flere lokale foreninger uenighed om, hvorledes afstemningen skal foregaa, afgjøres spørgsmaalet af vedkommende regjeringsdepartement. Aftstemning kan
165 derhos foranstalles af vedkommende regjeringsdepartement eller af vedkommende kommunestyre af egen drift.

§ 5. Omkostningerne ved de i 3. og 4. omhandlede afstemninger udredes af statskassen, forsaavidt de omfatter det hele land eller større landsdele, men af
170 kommunekassen, hvis de foretages særskilt for de enkelte kommuner. De nærmere regler for øvrig, hvorefter afstemningerne skal foregaa, bestemmes af vedkommende regjeringsdepartement. Naar en afstemning er forlangt, kan ny afstemning i kommuner eller landsdele, som allerede har stemt, ikke i samme fag forlanges af organisationerne før efter udløbet af 3 aar.

175 § 6. Begrænsning af arbejdstiden i henhold til nærværende lov kan foretages ned til 8 timer daglig eller 48 timer ugentlig. Begrænsningen kan gøres gjældende for alt arbejde i fremmed tjeneste.

180 § 7. Forlængelse af en i henhold til nærværende lov bestemt arbejdstid kan indrømmes af fabriktilsynet for et kortere tidsrum, naar naturomstændigheder, ulykkeshændelser eller andre upaaregnelige begivenheder har forstyrret et enkelt anlægs drift eller udsætter driften for at forstyrres. For de 2 første døgn eller

185 hvor det gjælder redning af menneskeliv, kan forlængelse finde sted ogsaa uden
tilladelse af tilsynet. Ligeledes kan uopsætteligt reparationsarbeide foregaa uden
særskilt tilladelse, men blir strax at melde tilsynet.

§ 8. Overtrædelse af bestemmelse om arbejdstiden, der er given i henhold til
190 næværende lov, straffes med bøder fra 5 - 1000 kroner. Overtrædelserne paatales
af det offentlige og efter de for politisager givne regler."

Hvis dette udkast vinder landsmødets bifald, saa foreslaar jeg, at partistyret
bemyndiges til at indgaa til regjeringen eller departementet, og senere direkte til
195 stortinget med et forslag i hovedsagen bygges paa disse 8 punkter, dog saaledes,
at der bør være anledning til at foreta de læmpninger i form eller indhold, som
man ved nærmere overveielse finder opfordring til. Dette er saa meget mere
nødvendig, som jeg kun har hat meget kort tid til at udarbeide mit udkast,
ligesom jeg har hat liden tid til at konferere med partifæller om sagen.

200

*

Votering: Mod nogle faa stemmer ... vedtoges: "Partistyret anmodes om, i det
væsentlige paa grundlag af det fremlagte ukast, efter indhentelse av udtalelser fra
205 partiets foreninger og landets fagforbund samt sekretariatet for den faglige
landsorganisation at indgaa til statsmyndighederne med forslag til lov om
arbejdstidens begrænsning ned til 8 timer daglig eller 48 timer ugentlig."

Kilde

210 Det norske arbeiderpartis 15. landsmøde. (Referat). Kristiania 1901

Emner

Landsmøtetale

URI

215 <https://www.virksommeord.no/tale/ottetimersdagens-gjennemforelse>

220